

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

5 ביוני 2024

1021

כ"ח באייר התשפ"ד

עמוד

הצעת חוק הכנסת (תיקון מס' 53) (ערעור על החלטה בדבר פרישה מסיעה), התשפ"ד-2024 178

הצעת חוק הכנסת (תיקון מס' 53) (ערעור על החלטה בדבר פרישה מסיעה), התשפ"ד-2024*

1. תיקון סעיף 61 בחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, בסעיף 61(ג), במקום "רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה" יבוא "רשאים חבר הכנסת שדבר פרישתו נדון בוועדה או סיעתו להגיש ערעור לבית המשפט העליון; הערעור יוגש בתוך 14 ימים מיום ההחלטה, ופסק הדין יינתן בהקדם האפשרי ולא יאוחר משלושים ימים מיום הגשת הערעור".

ד ב ר י ה ס ב ר

ראשית, מוצע לקבוע כי הגורם השיפוטי שיהיה מוסמך לדון בערעור הוא בית המשפט העליון, שהוא הערכאה המתאימה לכך על סמך הליכים בעלי אופי דומה. בית המשפט העליון בוחר החלטות של ועדת הכנסת בעתירות לבג"ץ, ובית המשפט העליון הוא הגורם הדרן בערעורים העוסקים בנושאים דומים שיש להם השפעה על הזכות לבחור ולהיבחר, כגון ערעור על החלטת הכנסת בעניין הפסקת כהונה של חבר הכנסת לפי סעיף 42(ג)(4) לחוק-יסוד: הכנסת, וערעור על החלטת ועדת הבחירות המרכזית בעניין סירוב לאשר רשימת מועמדים לפי סעיף 64 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969. נוסף על כך, בית המשפט העליון הוא הגורם המוסמך לאשר החלטה של ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות לפי סעיף 4א(ב) לחוק-יסוד: הכנסת.

שנית, מוצע לקבוע כי זכות הערעור תינתן הן לחבר הכנסת שדבר פרישתו נדון בוועדה והן לסיעתו, שהם הצדדים שאת היחסים ביניהם התיקון המוצע נועד להסדיר (ר' דברי הנשיאה דאז חיות בע"א 4799/19 חבר הכנסת אריאל קלנר נ' הליכוד ואח' (ניתן ביום 28 ביולי 2019): "ההיסטוריה החקיקתית שתוארה לעיל תומכת בעמדת המשיבים לפיה תיקון 12 נועד להסדיר את היחסים שבין הסיעה ובין חבריה ולמנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית").

לבסוף, בשל הצורך בוודאות בשאלה אם חבר הכנסת אכן נחשב פורש מסיעתו, שכן יש בסוגיה זו כדי להשפיע על הזכות לבחור ולהיבחר ועל מעמדו בכנסת של מי שהוגדר כפורש, יש לוודא כי ההליכים המשפטיים בעניין הפרישה יסתיימו במהירות. כבר היום החקיקה הנוגעת לפרישה נוקטת את המונח "סמוך": סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, קובע כי ההגבלות הקבועות בו יחולו על "חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו". סעיף 6(ה) לחוק-יסוד: הממשלה, קובע הוראה דומה לגבי ההגבלה על מינוי לשר של "חבר הכנסת

פרק י' לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן - חוק הכנסת), קובע הוראות בדבר פרישה מסיעה והתפלגות מסיעה המשלימות את הוראת סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, המגדיר מהי פרישה. לפי סעיף 61 לחוק הכנסת, ועדת הכנסת תקבע את דבר פרישתו של חבר הכנסת מסיעתו, לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישה. סעיף 61(ג) לחוק קובע כי "על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה".

מאז נחקקו הוראות אלו בשנת 1991 (חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 12), ס"ח התשנ"א, עמ' 90), החליטה ועדת הכנסת על פרישה מסיעה בניגוד לעמדתו של חבר הכנסת הפורש במקרים מעטים בלבד, ורק בחלקם הוגש ערעור לבית המשפט המחוזי (ע"ש 5010/06 חבר הכנסת נודלמן נ' ועדת הכנסת ואח' (ניתן ביום 6 בפברואר 2006); ע"א 22-06-25528 חבר הכנסת שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח' (ניתן ביום 10 ביולי 2022)).

בעתירה שעסקה במקרה האחרון שבו החליטה ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו (ע"ב 6615/22 שיקלי ואח' נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 ואח' (ניתן ביום 3 בנובמבר 2022)) (להלן - עניין שיקלי), עמד בית המשפט העליון על כך שאין כללים ברורים להגשת הערעור על החלטת ועדת הכנסת. הנשיאה דאז אסתר חיות ציינה בהקשר זה כי "ניהול הערעור על החלטת ועדת הכנסת בכל הנוגע לפרישת חבר כנסת כהליך אזרחי, מעורר קשיים לא מבוטלים בהינתן העובדה שמדובר בהחלטה שהתקבלה על ידי ועדה מוועדות הכנסת בהליך מעין-שיפוטי, אשר במהותה היא החלטה בעלת מאפיינים ציבוריים-מנהליים... משכך טוב יעשה המחוקק אם יתאים את הערכאה ואת סדרי הדין לדיון בערעור כאמור, לאופיו ולמהותו של ההליך...".

בהמשך לדברים אלו, וכדי להסדיר את הליך הערעור על החלטה של ועדת הכנסת בדבר פרישה מסיעה, מתפרסמת הצעת חוק זו.

* מספר פנימי: 2216582.

1 ס"ח התשנ"ד, עמ' 140; התשפ"ג, עמ' 2.

ד ב ר י ה ס ב ר

ועדת הכנסת ועליו להימנע בהקשר זה משימוש לרעה בהליכי הערעור. עוד ציינה הנשיאה כי באין הוראה אחרת, וכל עוד הערעור מוגש לבית המשפט המחוזי, "סדרי הדין שיש להחיל כברירת מחדל על ערעור לפי סעיף 61(ג) לחוק הכנסת, הם אלה הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, הקובעות כי המועד האחרון להגשת ערעור הינו 60 ימים ממועד המצאת ההחלטה". כדי לאפשר הליך משפטי נאות ומסודר מחד גיסא, אך כזה שההליכים בו לא יתארכו מעבר לנדרש בנסיבות כפי שפורטו לעיל מאידך גיסא, מוצע לקבוע כי הערעור של חבר הכנסת או של סיעתו יוגש לבית המשפט העליון בתוך 14 ימים מיום ההחלטה של ועדת הכנסת בעניין, ופסק הדין יינתן בהקדם האפשרי ולא יאוחר משלושים ימים מיום הגשת הערעור.

שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו". הוראה נוספת בעניין זה קבועה בסעיף 61(א) לחוק הכנסת, שלפיה במקרה של פרישה "תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו". ואולם, כיום החוק אינו קוצב זמנים לעניין מועד הגשת הערעור והחלטת בית המשפט. הנשיאה דאו חיות התייחסה בעניין שיקלי למועד שבו יש להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת כדי לעמוד בחובה להתפטר סמוך לפרישה, וציינה כי "מקובלת עליי עמדת יו"ר ועדת הבחירות כי על מנת להימנע מהסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק, על חבר הכנסת שמגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת בדבר פרישתו להגיש את הערעור "סמוך" ככל הניתן להחלטת

